

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 150/03-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. júna 2003 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. A. O., bytom M., zastúpeného komerčným právnikom JUDr. I. S., M., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Cb 31/99 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. A. O. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. apríla 2003 doručená sťažnosť Ing. A. O., bytom M. (ďalej len „sťažovateľ“), z 1. apríla 2003 (podaná na pošte 2. apríla 2003), zastúpeného komerčným právnikom JUDr. I. S., M., v ktorej namietal porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Cb 31/99.

Sťažovateľ podal 2. júna 1997 na okresnom súde žalobu proti žalovanému M.-K. T., s. r. o., M. o zaplatenie 52 069,90 Sk s príslušenstvom. Sťažovateľ už 7. novembra 1997 predložil na požiadanie okresnému súdu svoje stanovisko k odporcovmu vyjadreniu k žalobe, avšak prvé pojednávanie v predmetnej veci sa uskutočnilo až 26. novembra 1999. Počas obdobia od predloženia stanoviska sťažovateľa do vytýčenia prvého pojednávania vo veci, t. j. počas dvoch rokov, bol okresný súd podľa sťažovateľa nečinný. Okresný súd v konaní 19. apríla 2002 rozhodol o ustanovení opatrovníka odporcovi, pretože jeho jediný konateľ Ing. H. zomrel a ďalší nebol vymenovaný. Ďalšie pojednávania vo veci sa uskutočnili 26. júna 2002, 5. novembra 2002 a 10. decembra 2002. Na poslednom pojednávaní 10. decembra 2002 okresný súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 18 Cb 31/99. Konanie pred okresným súdom teda trvalo viac než päť rokov a osem mesiacov, čo je podľa sťažovateľa neprimerane dlhá doba vzhľadom na skutočnosť, že predmet sporu nebol skutkovo alebo právne zložitý. Problém, ktorý vznikol viac než štyri roky po začatí konania úmrtím konateľa odporcu, a potreba ustanoviť mu opatrovníka spôsobil podľa neho samotný okresný súd pomalým postupom vo veci. Pokiaľ by bol okresný súd konal bez prieťahov, v čase úmrtia odporcu už vec mohla byť podľa sťažovateľa skončená.

Následne sťažovateľ vo svojej sťažnosti konštatoval, že aj keď okresný súd jeho žalobe vyhovel, vymoženie priznaných súm je fakticky nemožné. Odporca nevyvíja žiadnu činnosť, nemá reálny majetok, od roku 1999 nesídlí na adrese zapísanej v obchodnom registri a nemožno ho zastihnúť ani na inej adrese. Existuje len formálne, od úmrtia konateľa nemá štatutárneho zástupcu a nemôže robiť právne úkony. Druhý spoločník zrejme nemá záujem na likvidácii spoločnosti a jej následnom výmaze z obchodného registra.

Morálna ujma bola sťažovateľovi podľa neho spôsobená dlhotrvajúcou právnou neistotou vyplývajúcou z neprimeranej dĺžky konania. Materiálna ujma spočívala vo faktickej nemožnosti domôcť sa plnenia voči odporcovi na základe právoplatného súdneho rozhodnutia.

Na základe vyššie uvedených tvrdení sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti takto rozhodol: „*Okresný súd v Martine v konaní o zaplatenie 52 069,90 Sk sp. zn.*

18 Cb 31/99 porušil základné právo Ing. A. O. upravené čl. 48 ods. 2 prvá veta Ústavy SR na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

Priznáva sa Ing. A. O. primerané finančné zadostučinenie vo výške 635 137,- Sk.

V zmysle ust. § 36 ods. 2 zákona č. 38/93 Z. z. v platnom znení navrhujem, aby mi Ústavný súd priznal náhradu trov konania.“

Predsedička okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu z 22. mája 2003 vyjadrila k sťažnosti v podaní sp. zn. Spr. 1582/03 z 30. mája 2003 doručenom ústavnému súdu 5. júna 2003, v ktorom uviedla prehľad procesných úkonov okresného súdu v predmetnom konaní. Na celkovú dĺžku uvedeného konania mali podľa jej názoru rozhodujúci vplyv: neúplné označenie účastníkov v žalobe, nezaplatenie súdneho poplatku pri podaní žaloby, nedostatočné podklady pre rozhodnutie zo strany žalobcu (v období do 23. júna 2000, keď došlo zo strany žalobcu k ich doplneniu), nemožnosť doručiť predvolanie na pojednávanie žalovanému, resp. jeho štatutárnemu zástupcovi, zmeny žaloby v priebehu konania, úmrtie štatutárneho zástupcu žalovaného 17. júna 2001, absencia právnej úpravy možnosti ustanoviť opatrovníka právnickej osobe (do 31. decembra 2001), šesťnásobná zmena zákonného sudcu vyvolaná častými personálnymi zmenami na okresnom súde a v neposlednom rade aj nadmerná pracovná zaťaženosť sudcov okresného súdu. Podľa predsedníčky okresného súdu z prehľadu procesných úkonov v predmetnom konaní vyplýva, že okresný súd vo veci konal až na obdobia od 22. decembra 1997 do 14. novembra 1999 a od 2. februára 2000 do 4. júna 2000, keď pripustila existenciu zbytočných prietáhov. Na základe vyššie uvedeného žiadala, aby ústavný súd pri posúdení sťažnosti vzal do úvahy všetky okolnosti prípadu (na ktoré poukazoval okresný súd vo svojom vyjadrení), ako aj skutočnosť, že sťažovateľ nepodal sťažnosť podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov a neupovedomil ani okresný súd o skutočnosti, že sa vo veci obrátil na Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu. Okresný súd podľa názoru jeho predsedníčky bez vedomosti o podanej sťažnosti sťažovateľa uvedenej európskej inštitúcii vo veci konal a právoplatne rozhodol.

II.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom (nečinnosťou) okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Cb 31/99.

Ústavný súd poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď k namietanému porušeniu označeného práva došlo alebo porušenie v tomto čase ešte trvalo (I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, III. ÚS 64/03).

Z tvrdení sťažovateľa uvedených v sťažnosti, ako aj z listinných dôkazov, ktoré k nej pripojil, vyplýva, že konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 18 Cb 31/99 bolo skončené rozsudkom okresného súdu sp. zn. 18 Cb 31/99 z 10. decembra 2002, ktorý nadobudol právoplatnosť 4. februára 2003. Sťažnosť sťažovateľa z 1. apríla 2003 (podaná na pošte 2. apríla 2003) bola ústavnému súdu doručená 4. apríla 2003.

Sťažovateľ sa teda ústavnej ochrany svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov domáhal až v čase, keď k porušovaniu označeného základného práva už nemohlo dochádzať.

Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

K tomuto rozhodnutiu sa podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde pripája odlišné stanovisko sudcu Juraja Babjaka.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. júna 2003

Odlišné stanovisko sudcu Juraja Babjaka

1. Podľa § 32 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pripájam k uzneseniu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. III. ÚS 150/03 z 25. júna 2003 – ktorým bola odmietnutá ako zjavne neopodstatnená sťažnosť Ing. A. O. (ďalej len „ústavná sťažnosť“ a „sťažovateľ“) pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Cb 31/99 – toto odlišné stanovisko, pretože nesúhlasím s výrokom označeného uznesenia a ani s jeho odôvodnením.

2. Väčšina senátu odmietla ústavnú sťažnosť v podstate preto, lebo sťažovateľ ju podal na pošte až 2. apríla 2003, to znamená po právoplatnom skončení jeho veci na okresnom súde (rozsudkom z 10. decembra 2002, ktorý nadobudol právoplatnosť 4. februára 2003).

Poukázala pritom najmä na prevládajúce právne názory, podľa ktorých ústavný súd poskytuje ochranu základnému právu, ktorého porušenie sa namieta, len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď k porušeniu označeného práva došlo alebo porušenie v tom čase ešte trvalo (I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, III. ÚS 64/03).

3. Zásadné výhrady k takýmto právnym názorom som už vyjadril vo svojich odlišných stanoviskách k uzneseniam ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 168/02 z 13. novembra 2002, III. ÚS 64/03 z 26. februára 2003, III. ÚS 109/03 z 30. apríla 2003, III. ÚS 117/03 zo 4. júna 2003 a III. ÚS 143/03 z 18. júna 2003, pričom v podrobnostiach na ne odkazujem aj v týchto súvislostiach.

4. V posledne označenom odlišnom stanovisku som poukázal na v súčasnosti platné a účinné znenie čl. 127 ústavy zavedené ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z. z 23. februára 2001 a v podrobnostiach vykonané novelou zákona o ústavnom súde, zákonom č. 124/2002 Z. z. z 12. februára 2002 (účinným od 20. marca 2002).

V porovnaní s predošlým stavom nové znenie čl. 127 ústavy predstavuje nový typ ústavnej sťažnosti ako prostriedok ústavnej nápravy, ktorým možno dosiahnuť viaceré konkrétne spôsoby nápravy.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva základné právo fyzickej alebo právnickej osoby, aby o jej základných právach a slobodách, ktorých porušenie namieta v ústavnej sťažnosti, konal a rozhodol ústavný súd (ďalej len „základné právo na ústavnú súdnu ochranu“) za podmienok ustanovených v ústave (čl. 127, čl. 140) a v zákone o ústavnom súde (§ 49 až 56).

Prevládajúce právne názory, podľa ktorých ústavný súd poskytuje ochranu základnému právu na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. obsahovo obdobnému právu na konanie v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď k namietanému porušeniu označeného práva došlo alebo porušenie v tom čase ešte trvalo (teda pred právoplatným skončením veci na príslušnom orgáne), pochádzajú ešte z obdobia predchádzajúceho poslednej novele ústavy.

Keďže vo svojej podstate predstavujú medzu základného práva na ústavnú súdnu ochranu (a tým aj medzu účelu tejto ochrany), mali by zodpovedať požiadavke uvedenej v čl. 13 ods. 2 ústavy (medze základných práv a slobôd možno upraviť za podmienok ustanovených touto ústavou len zákonom).

Podľa môjho názoru však vyžadovať podanie ústavnej sťažnosti týkajúcej sa zbytočných prietáhov v konaní, resp. neprimeranej lehoty konania pred právoplatným skončením veci a zároveň spájať s nesplnením takejto podmienky paušálne odopretie prístupu na ústavný súd predstavuje medzu základného práva na ústavnú súdnu ochranu, ktorá ide nad rámec § 53 zákona o ústavnom súde (nevyplýva z neho výslovne a nemožno ju vyvodiť ani implikovane) a nie je preto ani v súlade s čl. 13 ods. 2 ústavy.

5. Ochranu základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov, resp. na konanie v primeranej lehote možno vzhľadom na jeho povahu podľa môjho názoru uplatňovať na ústavnom súde v priebehu konania pred príslušným orgánom alebo v lehote dvoch mesiacov podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde od právoplatného skončenia veci na takomto orgáne (samozrejme aj za splnenia ďalších zákonných podmienok vrátane predošlého vyčerpania účinných prostriedkov nápravy, pokiaľ sú k dispozícii).

Z obdobnej filozofie už dlhodobo vychádza napokon aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri svojej rozhodovacej činnosti ohľadne namietaného porušenia práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Medzi rozhodujúce kritériá prijateľnosti sťažnosti podľa čl. 35 dohovoru patrí vyčerpanie účinných vnútroštátnych prostriedkov nápravy a podanie sťažnosti v lehote šiestich mesiacov odo dňa, keď bolo prijaté konečné rozhodnutie („...within a period of six months from the date on which the final decision was taken“).

O vyššie uvedenom svedčia napr. aj rozsudky ESLP v slovenských kauzách v mesiaci jún 2003. V rozsudkoch zo 17. júna 2003 vo veciach sťažovateľov Beňačková, Chovančík a Klimek (No. 53376/99, 54996/00 a 60231/00) ESLP sťažnosti sťažovateľov prijal a vo veciach rozhodol, pričom vnútroštátne súdne konania ešte nie sú skončené. V rozsudku zo 17. júna 2003 vo veci sťažovateľa Bónu (No. 72022/01) bolo konečné vnútroštátne rozhodnutie prvostupňového okresného súdu vyhlásené 2. novembra 2000 (právoplatným sa stalo 31. januára 2001) a sťažnosť ESLP podaná 3. apríla 2001, pričom táto bola prijatá a bolo o nej rozhodnuté v merite. Obdobne tomu bolo aj v rozsudku

z 24. júna 2003 vo veci sťažovateľa Siku (No. 69145/01; konečné rozhodnutie odvolacieho krajského súdu vyhlásené 19. decembra 2000 a sťažnosť ESLP podaná 25. februára 2001).

6. V predmetnej veci sťažovateľa týkajúcej sa namietaného porušenia základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Martin bola ústavná sťažnosť podaná v lehote dvoch mesiacov od právoplatného skončenia veci v zmysle § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde (4. február 2003 - 2. apríl 2003). S poukazom aj na konkrétne okolnosti tohto prípadu mala byť podľa môjho názoru prijatá na ďalšie konanie.

V Košiciach 25. júna 2003